

יוצא לאור לפרשת שלח ה'תשע"ט
(מספר 39)

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בעניני גאולה ומשיח



יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה
ה' תהא שנת נפלאות בכל
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א

לזכות

הרה"ת ר' נטע זאב שיחי' גראסס
ליום הולדתו כ"ח סיון

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י ידידו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגנתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

מפתח ותוכן

פ' שלח

- א. **זור המדבר והמרגלים יזכו לחיי העוה"ב** 3
טענת משה (שלח יד, יג ואילך) ואמרו הגוים גו' מבלתי יכולת ה'.
הדיוק "וישחטם". ר"א (סנה' קח, א) ס"ל דדור המדבר יש להם
חלק לעוה"ב

הוספה / בשורת הגאולה

- ב. **משיחות ש"פ שלח, מבה"ח תמוז ה'תנש"א** 11
הפצת המעיינות חוצה היתה כבר באופן ד"די והותר"
- ג. **משיחות יום ב', כ"ח סיון ה'תנש"א** 12
בית המקדש השלישי יתגלה תחילה ב770; "הגיע זמן גאולתכם"

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' יקותיאל מנחם ע"ה
ב"ר שרגא שליט"א

ראפ

חסיד ומקושר בכל נימי נפשו
לכ"ק אדמו"ר מה"מ
משגיח ומשפיע
בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש המרכזית 770
ניהל הבית חב"ד
בנמלי התעופה
ובחברת "אל על" במיוחד
וזכה שהרבי שלח המצות ע"י
ואמר עליו "אונזער יקותיאל"
נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770
והדפיסם ב"תקות מנחם"
ניהל "ועד המחנכים"
פעל במרץ בענייני שלימות הארץ
ראש מטה שירה וזמרה
לקבלת פני משיח צדקנו
קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם
השאיר דור ישרים יבורך
הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים
ביום השני לפ' "וקם שבט מישראל"
י"ב תמוז ה'תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י ידידיו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

Reprinted with permission of:

"Vaad L'Hafotzas Sichos"

by:

Moshiach Awareness Center,

a Project of:

Enlightenment For The Blind, Inc.

602 North Orange Drive.

Los Angeles, CA 90036

Tel.: (323) 934-7095

Fax: (323) 934-7092

<http://www.torah4blind.org>

e-mail: yys@torah4blind.org

Rabbi Yosef Y. Shagalov,
Executive Director

Printed in the U.S.A.

שלח

דור המדבר והמרגלים יזכו לחיי העוה"ב

את העם הזה מקרבו . . והמתה את העם הזה כאיש אחד ואמרו הגוים גו' מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר".

ותמוה ביותר?: כיצד יתכן, שעל הענין ד, "אכנו גו' ואורישנו גו'" של כל ישראל - ששים רבוא לבד הנשים והטף (ואנשים למטה מבן כ' ולמעלה מבן ששים) - לא יצא משה בטענה ותביעה קשה - וכל טענתו היתה רק זה ש, "ואמרו הגוים . . מבלתי יכולת ה' גו'!!

כל אחד מבין (אפילו ילד), שאפילו אצל בשר ודם השמדת כל כך הרבה בני אדם תופסת מקום הרבה יותר מאשר מה שאחרים יאמרו עליו; ופשיטא כאשר מדובר בנוגע לקב"ה ובשייכות לנבראים שהוא בראי, ועאכו"כ בנוגע לישראל שהם, "בנים למקום"¹⁰ והוא הוציאם ממצרים ובחר בהם לעם סגולה וכו"¹¹ - וכאן בא משה רבינו, שהוא זה שהנהיג את בני" עד כאן, הוא זה שמסר את נפשו עבורם ("מהני גא מספרך אשר כתבת"¹² וביקש מהקב"ה, "הרגני

א. כבר דובר פעמים רבות, שרש"י בפירושו על התורה מתעכב על כל ענין קשה או הדורש ביאור בפשוטו של מקרא [וכאשר לרש"י אין הסברה על ענין בפשש"מ הוא כותב, "איני יודע"² וכיו"ב].

ולכן, כאשר מוצאים קושי בפשט הכתובים ורש"י אינו מתעכב על כך, מוכרחים לומר, שע"פ פשש"מ אין קושי מלכתחילה, כיון שע"ד הפשט הדבר מובן מעצמו, או שהענין מבואר ע"י פירוש קודם של רש"י.

לפ"ז צריך להבין בפרשתנו, שישנו קושי בפשט הכתובים הבולטת גם לעיניו של בן חמש למקרא, ולא רואים שרש"י מתרץ זאת³.

ב. לאחר שהמרגלים חזרו מתור הארץ ואמרו, "לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו"⁴ ובני" לא רצו להכנס לא"י, אמר הקב"ה, "אכנו בדבר ואורישנו ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו", ועל כך ענה משה לקב"ה, "ושמעו מצרים כי העלית בכחך

- שאת זה יכול כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לתבוע ולהביא לפועל, שלכל לראש נעשה הגילוי ד, "מקדש אד' כוננו ידך" במקום זה ("שבע מאות ושבעים") שבו הוא חי ופעל עבודתו במשך עשר שנים האחרונות שלו, הסך הכל דכל עבודתו.

ודוקא על ידי סיום העבודה בחצי כדור התחתון, עד בהתחתון תחתון ביותר - "מעלים"⁴ ומגלים את כל הבנין של "מקדש אד' כוננו ידך", כולל גם הגג של הבנין, אשר "מלך המשיח . . עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם"⁵ - כל זה "מתעלה" (נפעל) על ידי העבודה (הגבהה) של התחתון ביותר.

. . . כולל ועיקר - בהבאת הגאולה האמיתית והשלימה, אשר כדי שהקב"ה יפעל זאת בשלימות הוא זקוק (כביכול) להשתתפותו של כאו"א מישראל, ודוקא בתור נשמה בגוף, שע"י "מעשינו ועבודתינו" באה הגאולה, ונחוץ כביכול לכך שהיהודי יסכים, ויתירה מזו - שהוא ירצה ויכריז, שלא רק ש"הגיע זמן גאולתכם", אלא שישנה כבר הגאולה בפשטות, כמדובר לעיל שגאולה היא מלשון גילוי - הגילוי דאלופו של עולם ב"גולה" (שנפעל ע"י עבודת היהודי בגלות).



משיחת ש"פ שלח תשי"ט. מוצש"ק חו"ב תשל"ט. נדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 96 ואילך. תרגום מאידית.

- 1) ראה לקו"ש ת"י ע' 13 ובהנסמן שם.
- 2) תולדות כח, ה. ובכ"מ (ראה לקו"ש ח"ה ע' 1 הערה 2, וש"נ).
- 3) אף שכמה מפרשי התורה עמדו ע"ז, כדלקמן.
- 4) יג, לא.
- 5) יד, יב.
- 6) שם, יג ואילך.

- 7) וראה אברבנאל כאן השאלה הג'. רבינו בחיי כאן יג"ד.
- 8) ראה לקו"ש ח"ט ע' 18, וש"נ.
- 9) שנאמר ע"ז (בראשית ו, ו) "ויתעצב אל לבו", "נתאבל על אבדן מעשה ידי" (פרש"י שם).
- 10) שמות ד, כב. כג. ראה יד, א.
- 11) יתרו יט, ה.
- 12) תשא לב, לב ובפרש"י. וראה בחיי כאן,

ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם⁵ – ווערט דאָס אַלץ „אויפגעוויבן“ (אויפגעטאָן) דורך דער עבודה (הגבהה) פון דעם תחתון ביותר.

. . . כולל ועיקר – אין ברענגען די גאולה האמיתית והשלימה, וואָס כדי דער אויבערשטער זאָל דאָס דורכפירן בשלימות דאָרף ער (כביכול) האָבן די השתתפות פון יעדער איד, און דוקא אַלס נשמה בגוף, אַז דורך „מעשינו ועבודתינו“ קומט די גאולה, און מ'דאָרף כביכול אָנקומען אַז דער איד זאָל מסכים זיין, און נאָכמער – ער זאָל וועלן און מכריז זיין, אַז ניט נאָר וואָס „הגיע זמן גאולתכם“, נאָר ס'איז שוין דאָ די גאולה בפשטות, כמדובר לעיל אַז גאולה איז מלשון גילוי – דער גילוי אלופו של עולם אין „גולה“ (וואָס ווערט דורך דער עבודה פון אַ אידן אין גלות).

(משיחת יום ב', כ"ח סיון תנש"א)

(5 ילקוט שמעוני ישעי' רמז תצט.)



יש לומר, שכשם שזה בנוגע לכללות ענין הגלות והגאולה, כך הוא גם בנוגע למקום הפרטי שנמצאים בו ב„חצי כדור התחתון“ – שהיות שזה (ה„מקדש מעט“) המקום שבו כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו קבע את מקומו, בתור המקור להפצת המעינות חוצה בכל העולם כולו, הרי דוקא במקום וממקום זה נפעלת הגאולה ובנין בית המקדש השלישי, „מקדש אד' כוננו ידך“²,

דאע"פ שמקומו בארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, על הר הקודש – הרי כיון שזה נפעל על ידי „מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות“³, ובפרט בסיום זמן הגלות ע"י העבודה ד„יפוצו מעינותיך חוצה“ – יש כבר במקום זה, ודוקא במקום הזה, את ההכנה המושלמת ל„מקדש אד' כוננו ידך“.

עד שתיכף ומיד נעשה במקום זה הגילוי של „מקדש אד' כוננו ידך“

ה„סלחתי כדבריך“¹⁹ ואת ביטול הגזירה בפועל, כפי שרש"י מפרש ומדגיש „כדבריך – בשביל מה שאמרת פן יאמרו מבלתי יכולת ה'“; ומבאר²⁰ „שלא יתחלל שמי“²¹ במגפה הזאת לאמר מבלתי יכולת ה' ²² להביאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור מ' שנה מעט מעט“.

ולא מצינו שרש"י מבאר דבר זה: ג. ויובן בהקדם שינוי הלשון בסיום דברי משה „(ואמרו הגוים גוי) וישחטם במדבר“²², שלכאורה אין זו הלשון הרגילה בנוגע לאנשים²³, ובפרט שמשע עצמו אמר לפני כן „והמתה את העם הזה“²⁴ והקב"ה השתמש בלשון „אכנו בדבר“²⁵.

וי"ל הביאור בזה:

(19) יד, כ.

(20) שם, כא.

(21) וכמפורש ביחזקאל (כ, ט) ואעש למען שמי לבלתי החל לעיני הגוים גוי (וכן שם, יד. כב. ועוד), ושם לו, כא ואילך „ואחמול על שם קדשי גוי לא למענכם אני עושה גוי“.

(22) אבל להעיר מפרש"י בהעלותך יא, כב. ושם הו"ע דמבלתי יכולת ה' כו – חלול ה' בנוגע לישראל. וראה מפרשי התורה ורש"י שם.

(22*) יד, טו.

(23) ונמצא רק פ"א בחזו"ש בנוגע ליצחק (וירא כב, יו"ד) ועוד ועיקר – לאחרי שנעשה „(לעולה)“.

(24) יד, טו.

(25) בראב"ע: „וישחטם במדבר“ הטעם ויהרגם ואמר וישחטם בעבור המדבר כי שם ירעו הצאן. וראה גם אברבנאל כאן. ובאוה"ח: טעם שדבר בלשון זה לרמוז את אשר יגשימו הדברי' באלקי עולם והטעם כי כשתהי' הסיבה כי ח"ו הוגבל בכח הנה הוא בגדר הגשם ח"ו. ובש"ך עה"ת כאן: ואמר וישחטם לפי שממכת הדבר מיד יתאדם עורו ויהי' בו טפות כמי שנורק דמו.

נא הרוג גוי' ואל אראה ברעתי“¹³ – דבני ישראל), ובשעה שהקב"ה אומר „אכנו בדבר ואורישנו ואעשה אותך לגוי גדול“, אין הוא תובע: כיצד יתכן להשמיד את כלל ישראל, בניו של הקב"ה „בני בכורי ישראל“¹⁴ היל"ת, אלא (עיקר) טענתו היא: „ואמרו הגוים . . מבלתי יכולת ה' גוי“?¹⁵

ואע"פ ש„ואמרו הגוים . . מבלתי יכולת ה' להביא גוי“ הוא ענין של חילול שם שמים¹⁵ – אעפ"כ ה' על משה לבקש ולתבוע על הענין של „אכנו בדבר“, ולאחר מכן להוסיף, ש„ואמרו הגוים . . מבלתי יכולת ה' גוי“.

וראי' והוכחה ע"ז – ממה שמצינו בחטא העגל: לכל לראש משה אמר¹⁶ „למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארמ"צ בכח גדול וביד חזקה“, ורק לאחר מכן הוסיף¹⁷ „למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרוג אותם גוי“¹⁸.

יתירה מזו אינו מובן: רואים שדוקא הטענה „ואמרו הגוים גוי“ פעלה את

(13) בהעלותך יא, טו ובפרש"י.

(14) שמות ד, כב. וזה נאמר לפני מ"ת, לפני שאמר הקב"ה (יתרו שם) והייתם לי סגולה מכל העמים גוי'.

(15) ראה פרש"י פרשתנו יד, כא (הובא לקמן בפנים). רמב"ן שם סוף פסוק יג. בחיי שם. אברבנאל כאן.

(16) תשא לב, יא.

(17) שם, יב.

(18) אלא שבחטא העגל טען משה „למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאם להרוג אותם“, היפך כבוד ישראל, וכאן – „מבלתי יכולת ה' גוי“, היפך כבוד ה'. וראה אלשיך כאן פסוק יג. ואכ"מ.

ב.ח.

ויש לומר, אַז כשם ווי דאָס איז בנוגע צו כללות ענין הגלות וגאולה, אַזוי איז דאָס אויך בנוגע צו דעם מקום פרטי וואו מ'געפינט זיך אין „חצי כדור התחתון“ – אַז היות אַז דאָס (דער „מקדש מעט“) איז דער אָרט וואו כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו האָט קובע געווען מקומו, אַלס דער מקור אויף הפצת המעינות חוצה בכל העולם כולו, ווערט דוקא אין און פון דעם אָרט אויפגעטאָן די גאולה און בנין בית המקדש השלישי, „מקדש אד' כוננו ידיך“²,

דאע"פ אַז מקומו איז אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, על הר הקודש – איז אָבער וויבאַלד אַז דאָס ווערט אויפגעטאָן דורך „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות“³, ובפרט אין סיום פון זמן הגלות דורך דער עבודה פון „פיוצו מעינותיך חוצה“ – האָט מען אין דעם אָרט, און דוקא אין דעם אָרט, די גאנצע צוגעגרייטקייט צום „מקדש אד' כוננו ידיך“,

ביז אַז תיכף ומיד ווערט אין דעם אָרט דער גילוי פון „מקדש אד' כוננו ידיך“ – וואָס דאָס קען דאָך כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו מאַנען און אויספירן, אַז צום אַלעם ערשטן ווערט דער גילוי פון „מקדש אד' כוננו ידיך“ אין דעם אָרט (זיבן הונדערט און זיבעציק) וואו ער האָט געלעבט און געטאָן עבודתו במשך עשר שנים האחרונות שלו, דער סך-הכל פון כל עבודתו.

און דוקא דורך דעם סיום העבודה אין חצי כדור התחתון, ביז אין דעם תחתון תחתון ביותר – „הויבט מען אויף“⁴ און מ'איז מגלה דעם גאַנצן בנין פון „מקדש אד' כוננו ידיך“, ביז אויך דעם גג של הבנין, וואָס „מלך המשיח . . . עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל

(1) יחזקאל יא, טז. מגילה כט, א.

(2) בשלח טו, יז.

(3) תניא רפ"ז.

(4) ראה תו"א בראשית ד, א. וראה לקו"ש ח"ח ע' 33.

בתיבה זו – חידוש ענין „וישחטם“, מובן מדוע לא בא משה בתביעה וטענה על-כך, שהקב"ה אמר „אכנו בדבר“:

ענין השחיטה (בבעל חי) הוא, כפי שמבין גם בן חמש, שהשחיטה מכשירה את הבעל חי שיהי' ראוי למאכל אדם²⁶, היינו שתכלית השחיטה אינה המיתה וההריגה, אלא להיפך: עי"ז מתוספת מעלה בבעל חי. וכפי שכבר למדנו לפני כן בעקידה²⁷, שמה שאברהם הלך „לשחוט את בנו“ הי' כדי לבצע את ציווי ה' „והעלהו שם לעולה“²⁸ – שהוא יהי' קרבן קדוש לה'²⁹. ומעין זה בנדוד³⁰.

ד. ההסברה בזה:

ידוע ומובן (גם) בפש"מ בכו"כ כתובים שהקב"ה הוא רחום וחנון, תכלית הטוב והחסד, וכל הציווים שהקב"ה ציווה לבני אדם בכלל, ועאכו"כ המצות שנתן לישראל עם סגולה, הם לטובתם של אלו שנצטוו בהם – כיון שעיי"ז שמתנהגים לפי ציוויי ה', החיים שלהם בעוה"ז הינם כפי שצריכים להיות גם בגשמיות. ולדוגמא כמו שנאמרו³¹ „אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו . . . ונתתי

גשמיכם בעתם גו"י. עם כל הברכות שהתורה מונה. מכך מובן לאידך גיסא, שכאשר אין מצייתים לציוויי ה', שעל-כך הוא מעניש (כמפורש בתורה) הנה אין הכוונה בעונש גופא – בכדי לנקום ח"ו באדם³² או סתם להענישו – אלא זהו לטובת האדם³³: היות שהאדם לא התנהג בהתאם לציוויי ה' (שרק אז הוא חי בחיים הראויים לשמם, הן בחייו הרוחניים והן בחייו הגשמיים) והוא עבר עבירות, ובפרט חמורות – הנה בכדי שלא יסבול חיי צער בעוה"ז באמרו למה לי חיים, ועוד יותר – קצתי בחיי³⁴, לוקח ממנו הקב"ה את חיי עוה"ז לטובת האדם: שכן הדבר מונע ממנו לעבור חיי עינוי בעוה"ז;

וכפי שרש"י³⁵ פירש קודם – וחיידוש גדול הרבה יותר: אברהם אבינו צדיק גמור ירא אלקים וכו' וכו' – „מת ה' שנים קודם זמנו“ כדי שלא יהיו לו חיי צער בעוה"ז מהנהגת עשו

בעבירה – כבנדוד³⁶ – מתוסף – שהדבר (עונש המיתה ר"ל) מטהר

(32) להעיר מאברבנאל כאן.

(33) להעיר שמצינו כבר בפש"מ בפרש"י לפני"ז, כמה עניני עונשים, שסופם לטובה. ולדוגמא: ביוסף, שפרש"י (וישב לו, ב בסופו) „בשלתן לקה כו", ובא מזה „למחיי שלחני אלקים לפניכם“ (ויגש מה, ה).

ובכללות עם ישראל, בנוגע לגלות מצרים כתב רש"י (וישלח לו, ז) שטר חוב של גזירת כי גר יהי' זרעך, שפרעון השטר הוא בשביל המתנה שניתנה לו הארץ.

(34) תולדות כו, מו.

(35) לך טו, טו.

(26) וכנאמר וטבוה והכן (מקץ מג, טז). וראה פרש"י תולדות כו, ג: ושחוט יפה וכו'.

(27) וירא שם.

(28) וירא שם, ב.

(29) ראה פרש"י שם, יד.

(30) אבל בת"א ותיב"ע בוירא שם תרגמו „לשחוט“, „למיכס“, כמו שתרגמו וישחט בכ"מ בתורה, משא"כ בפרשתנו „וקטלינו“, כתרגום לשון הריגה בכ"מ. וראה לקמן בפנים.

(31) בחוקתי כו, ג"ד.

הוספה

בשורת הגאולה

כז.

הפצת המעיינות דפנימיות התורה («סתים» שבתורה, שעל ידה נעשית האחדות ד"סתים" דישראל עם «סתים» דקוב"ה¹) חוצה, עד לחוצה שאין חוצה הימנו, כפי שנתחדש במיוחד בדורנו זה גם ובמיוחד בחצי כדור התחתון (שבו לא הי' הגילוי דמ"ת²), שבו נקבע מושבו של נשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, משה שבדורנו, ומשם מופצים המעיינות בכל קצוי תבל ממש, ובמשך יובל שנים³ («עולם»⁴), אשר, ע"י ההוספה בהפצת המעיינות חוצה (שכבר היתה באופן ד"די והותר"), דע את אלקי אביך⁵, «לדעתך», זוכים⁶ תיכף ומיד ל"אותו" הזמן. . (ש)לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם, שנאמר⁸ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

(משיחות ש"פ שלח, מבה"ח תמוז תנש"א)



- 1) ראה זח"ג עג, א. לקו"ת ויקרא ה, ג. נצבים מו, א. ובכ"מ.
- 2) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' שלא. וש"נ.
- 3) כולל ובמיוחד בענין שהזמן גרמא, יובל שנים לכ"ח («כח») סיון (שמתברך מיום הש"ק זה) – ראה בארוכה שיחת כ"ח סיון (סה"ש תנש"א ע' 635 ואילך).
- 4) קידושין טו, א. מכילתא ופרש"י משפטים כא, ו. – ולהעיר גם מלקו"ת פרשתנו מב, ד ואילך.
- 5) דה"א כת, ט. וראה תניא קו"א קנו, ב. ובכ"מ.
- 6) כהבטחת מלך המשיח להבעש"ט – במענה לשאלתו אימת אתי מר – כשיפוצו מעינותיך (דהבעש"ט) חוצה (אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו).
- 7) רמב"ם בסיום וחותם ספרו «משנה תורה».
- 8) ישע"י יא, ט.

ומזכך^{35*}, כדי שיהי' אפשר להגיע לחיים הנעלים דעוה"ב³⁶ (וגם בן חמש כבר למד על חיי עולם הבא בפירוש רש"י³⁷).

ה. עפ"ז מובן בנוגע לחטא בני"ב בפרשתנו, ובנוגע לזה שמשא לא הדגיש בדבריו את הטענה כנגד עצם הענין של «אכנו» דבני"ב, כפי שעשה בחטא העגל:

כשבני ישראל חטאו בחטא העגל, התפלל³⁸ משה לקב"ה «למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארמ"צ גו" – הרי הם יכולים לשוב אל ה', לעשות תשובה³⁹, הדבר יכפר להם ובמילא מכאן ולהבא חיייהם בעוה"ז יהיו כפי שצריכים להיות – לא חיי צער – מאחר שהם ימלאו את ציווי ה'.

וזהו מה שמשא אמר «וישחטם», אין זו הריגה ר"ל, אלא ענין של שחיטה, שהיא לטובת הנשחט – השחיטה «מושכת»⁴¹ אותו מרשות לרשות ומעלה אותו לחיים נעלים יותר, חיי הנשמה בעוה"ב⁴².

*35) ראה פרש"י בחוקתי כו, מא בסופו.

36) וע"ד «ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא» (סנהדרין מג, ב). וראה שם סד, סע"ב.

37) בראשית ב, ד. נח יא, ט. וישב לו, ב. לט, יו"ד. שמיני יא, מד. ואדרבה, מפורש שו"ח בהם" – «לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה והלא סופו הוא מת» (אחרי ית, ה בפרש"י).

38) ועד"ז במתאוננים (בהעלותך יא, א"ב) (חטא הב' דבני"ב – ראה רש"י קרח טו, ד) דויתפלל משה אל ה' (ולא כפרשתנו).

39) ראה פרש"י תשא לר, ו ד"ה אך אפים. 40) ולהעיר שבחטא העגל הי' עיקר בקשת

משה תיכף (ולא שיתכפר להם חטאם ויהיו כו' ראה אלשיך כאן פסוק יב, כ"א) «למה ה' יחרה אפך בעמך» (ראה פרש"י שבהערה הקודמת) ע"ז שאמר ה' «ויחור אפי בהם ואכלם»: א) בלי ב"ד ב) תיכף ומיד ג) וכל עם ישראל (גם אלו שלא חטאו) – ראה לקו"ש חט"ו ע' 404 ואילך. והוסיף אחר (תשא לבי, יג) זכות אבות.

* משא"כ ב"חסידי אומות העולם" שכ' הרמב"ם ספ"ח מהל' מלכים, ויש לו חלק לעולם הבא. וכ"מ בפרש"י נח יא, ט לענין דור הפלגה ש"למד שאין להם חלק לעוה"ב. ולכא"י יש לדייק כן מהמשנה בסנהדרין ר"פ חלק (צ, א): ארבעה הדיוטות בלעם כו'. שם קב, טע"ב: דור המבול. .

ה' ביחד שנאמר⁷⁸ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו⁷⁹ שכם אחד".

(78) צפני"ג, ט.

(79) כן הוא בדפוס הרמב"ם שראיתי, בב"ר ס"פ וישב, וז"ל ס"פ נח, ובכ"מ. אבל בצפני"ג, ט) – ובתרגום שם: בלא וא"ו, לעבדו. ולכאורה גם נפק"מ בתוכו. וראה אוה"ת עה"פ וש"נ. ואופ"ל ששינוי ל' הכתוב (כיון ששינוי קטן הוא) כדי להסביר הכוונה, וכמו שמינינו ע"ד"ג גם בפרש"י עה"ת וכו'. – ויתרה מזו מינינו: עליו הכתוב אומר כו' ומי כתיב כו' אין כתיב כה"ג כו' (כ"ק פא, סע"ב). ועפ"ז יתורץ שינוי ל' הכתוב בכ"מ ברמב"ם ועוד. ועפ"ז יל"פ ג"כ כו"כ שינויים כאלו בירוש', מתחיל בתחלתו: הלילה למשמר והיום למלאכה – ובקרא (נחמ"ד, ד, טו) וכן הוא גם בבבלי (אף): "משמר", "מלאכה". ואולי לא בכולם אפשר לומר כן – וידועים שו"ת הגאונים בזה – ליק, תרכ"ז – הובאו במבוא לש"ס ירוש' הנדפסים לאהרונה. וראה יד מלאכי כללי החי"ת סי' רפג ע"ד שינוי נוסחאות בפוסקים, וקרוב לסופו שדרך הפוסקים לשמור הענינים לא המלות, ומי לנו גדול ממשלה לא הוא הרמב"ם כו' ואפ"ה מצאתי אליו בפ"י מהל' מת"ע ה"ג שכ' כו' אע"פ שאין פסוק זה בכל המקרא . . . שנקט משמעות איוה פסוק אחר". ואכ"מ.

מצב שיהי', אפילו כאשר נדמה שהוא כמו המרגלים ר"ל, הנה יש להביט עליו ולראות בו איך שמצד אמיתית המציאות שלו הוא אחד מ"כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב"⁷⁴, כיון שהוא "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר"⁷⁵; ובמילא יש להשתדל להביא את מציאותו זו לידי גילוי בחיי היום יום שלו – וזה פועל שגם כל האומות יראו "כי אתה ה' בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה אתה ה'", "והכל בדרך חבה ולא הכירו בך שנתקה אהבתך מהם עד הנה", ובמילא כל האומות מסייעים לכל יהודי ולכל ישראל בכל המצטרך להם, ועד ש"והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך"⁷⁶, עוד בסוף זמן הגלות, וזה ממהר עוד יותר את ביאת משיח צדקנו,

שיתקן "את" העולם כולו לעבוד את

(74) סנהדרין ר"פ חלק.

(75) ישע"י, ס, כא.

(76) ישע"י, מט, כג.

(77) רמב"ם הלכות מלכים ספ"א.

ו. אלא טענת משה היתה: היות (שעיקר) החסרון הוא בהעדר האמונה⁴³ (ש"לא יאמינו בי", למרות "כל האותות אשר עשיתי בקרבן", "בשביל כל הנסים שעשיתי להם הי' להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הבטחתו"⁴⁴), א"כ איזה מקום יש לעונש של "והמתה את העם הזה כאיש אחד" בעוד שזה יגרום את אותו החסרון העדר האמונה אצל המצרים (שראו כיצד "העלית"⁴⁵ בכתך את העם הזה מקרבן)⁴⁶ ואצל "הגוים אשר שמעו שמעך"⁴⁷; "ואמרו גו' מבילתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם גו'", היינו שח"ו הקב"ה אינו יכול לקיים את הבטחתו – שבועתו?

כלומר, כיצד יתכן ש"אכנו בדבר" יתקן וימנע את הענין של חוסר האמונה והחטא בבני ישראל ובו בזמן הדבר יגרום (א) העדר האמונה באומות, ובמילא (ב) גם העדר השמיעה והקיום דציוויי ה' שהאומות נצטוו עליהם?

(43) ראה תניא ספכ"ט (לו, סע"ב).

(44) פרש"י עה"פ.

(45) יד, יג ובפרש"י.

(46) ולהעיר דוּ היתה סיבת האותות במצרים, למען שתי אותות אלה בקרבן ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותתי אשר שמתי בס' וידעתם כי אני ה' (ר"פ בא. וראה וארא, ז, ה, ה, יח, ט, יד, טו, ועוד).

(47) יד, טו. ומשמע לכאורה דלפרש"י היינו הך. וראה ראב"ע פסוק טו. אברבנאל. כלי יקר. אוה"ת ובכמה מפרשי התורה.

ז. אמנם אפשר לשאול: הלשון "וישחטם" אינה מדברי משה עצמו, אלא הוא אמר זאת בדיבור שהגוים יאמרו ("ואמרו הגוים . . . מבילתי יכולת ה' גו' וישחטם") – ולפי ההבנה והקס"ד של הגוים הרי ה"אכנו בדבר" אינו מפני חטא בנ"י ולטובתם (בדוגמת ענין השחיטה – כדי שיהיו מוכנים לחיי עוה"ב), אלא מפני ש"מבילתי יכולת ה' גו'", וכלשון רש"י⁴⁸, "וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם" – ולפי"ו מדוע נאמרה הלשון "וישחטם"⁴⁹?

בפשטות י"ל, שמשאמר זאת בתוך דיבורם, כדי לרמוז, מדוע יש להתחשב באמירת הגוים: היות ש"אכנו בדבר גו'" הוא ענין של "שחיטה" לטובה (שלא יחסר באמונה בה' בבנ"י), הרי אינו מתאים שמוזה גופא יצא ענין של היפך הטובה, היפך האמונה ביכולת ה' – אצל האומות כנ"ל.

אבל אין זה מספיק, כי סוף סוף הרי הרבה יותר מתאים לומר את הלשון "וישחטם" בדבריו שלו לקב"ה; ובאמירת הגוים מתאימה יותר הלשון "והרגם במדבר" כנ"ל.

מזה גופא מוכח שמשאמר התכוון לומר בכך: גם הגוים יבינו שזוהו ענין של "וישחטם" – לטובת בנ"י, ואעפ"כ הם יאמרו "מבילתי יכולת ה' גו'".

והטעם לזה מודגש בהדגשת הכתוב "וישחטם" במדבר".

(48) יד, יג.

(49) ואולי מטעם זה ת"א ותיב"ע "וקטלינו".

ת. והענין; מאריכות דברי משה – וואמרו אל יושב הארץ הזאת שמעו כי אתה ה' בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה גוי" – מובן, שהאומות יודעים מגודל החיבה של הקב"ה לישראל, „ולא הכירו בכ שנתקה אהבתך מהם עד הנה“⁵⁰ והם יודעים גם משבועת הקב"ה להכניס את בני לארץ ישראל (כמו שכתוב בהמשך דברי משה).

ובמילא, ביודעם את גודל החיבה של הקב"ה לישראל ועל השבועה להכניסם לארץ, יסיקו האומות, שאפילו כאשר בני ישראל הגיעו למצב שמחייב את ההנהגה של „וישחטם“, לטובתם כנ"ל, אעפ"כ לכל לראש צריך הקב"ה להביאם לארץ ישראל (כפי שנקבע לכתחילה)⁵¹ כדי לקיים את שבועתו, ורק לאחר הכניסה, יבצע הקב"ה בארץ את ה„אכנו בדבר“ ובאופן של „וישחטם“.

אבל אם ה„והמתה את העם הזה כאיש אחד“ יתבצע „במדבר“, יאמרו הגוים: אמנם זהו ענין של „וישחטם“, „הכל בדרך חיבה“, אבל זה שהדבר קרה „במדבר“ והוא לא הכניסם לארץ ישראל, הוא מפני ש„מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם“.

ט. ע"פ הנ"ל נמצא שה„אכנו בדבר“ דדור המדבר הוא ענין של „וישחטם“ – הכנה כדי לזכות לחיי עוה"ב (ומכך מובן במכש"כ, שכך גם

(50) יד, ופברש"י.

(51) „מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ כו' אלא שחטאו במתאוננים“ (רש"י בהעלותך י, כט), וגם לאחר חטא המתאוננים היו צריכים ליכנס לארץ תיכף אחר חזרת המרגלים.

הי' כשהדבר בא בפועל, ב„אכנו“ שהי' במשך הארבעים שנה),

שזה מתאים לדעת ר' אליעזר⁵², ש„דור המדבר באין הן לעולם הבא“, שהכוונה היא – חיי הנשמה בגוף בתחיית המתים.

וכמו"כ מובן⁵³ מכמה מקומות בזהר⁵⁴, ועד, כמ"ש במדרש⁵⁵ ובוזהר⁵⁶, שזהו הטעם שמשה לא נכנס לארץ ישראל ונשאר במדבר, כדי שיהי' ביחד איתם, ויקום עמם לתחיית המתים ויכנס עמם לארץ ישראל (לעתיד לבא). והנה הכלל הוא, שכאשר ישנה מחלוקת בנגלה דתורה, פוסקים לפי הכתוב באגדה, זהר וכיו"ב⁵⁶.

ובפרט שבנדוד⁵⁷ מהגמרא⁵⁸ גופא משמע שההלכה היא כר"א⁵⁹, וכמובא בגמרא בנוגע לר"ע, שסובר שאין להם חלק לעוה"ב – „שבקה ר"ע לחסידותי“⁶⁰.

(52) סנהדרין קח, א במשנה. קי, ב.

(53) ובתורה ודמו כמאן דמיבסמי ב"ב עג, ב: מכאן משמע כמ"ד בחלק מתי מדבר יש להן חלק לעוה"ב.

(54) ח"א קיג, ב (מהנ"ע). ח"ב קנז, סע"א. ח"ג קסח, ב. ו"ח בראשית יד, ד. ועוד.

(55) תנחומא חוקת יוד. במדבר פ"ט, יג. דבר ספ"ט.

(56) ראה שד"ח כללי הפוסקים סי' ב אות יג. אנציקלופדי' תלמודית ע' הלכה סוס"ה כרך ט (ס"ע רנד). וש"נ. וראה סה"מ תש"ט ע' 184 בהערה.

(57) נוסף ע"ו שכתב בתוס' ב"ב שם שמשמע דעת ר"א.

(58) סנהדרין קי, ב.

(59) אף שהלכה כר"ע מחבירו (עירובין מו, ב. וש"נ), הרי ר"א רבו דר"ע (ראה כתובות פד, ב. אנציק' תלמודית ע' הלכה ע' רפה וש"נ).

(60) וראה עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ב

וכן מובן גם מתוכן הפסוק שמביא ר"א: „אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח“, שפירושו (כפי שרש"י מפרש⁶⁸) „שכרתו ברית של מקום עלי זבחים ושלמים דכתיב⁶⁹ וזבחתו זבחים שלמים וכתיב⁷⁰ ויזרוק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם“, והרי גם המרגלים היו בין אלו ש„כרתו ברית של מקום“ בשעת מתן תורה⁷¹.

ולמרות שחטא המרגלים עצמם הי' חמור וגרוע יותר מהחטא של כללות דור המדבר,

אך היות שענין הברית (שכולל גם את המרגלים) הוא „כמשל⁷² שני אוהבים שכורתים ברית ביניהם שלא תפסק אהבתם כו' שיראים שמא יבוטל הדבר ובטלה האהבה . . וע"י כריתות הברית תהי' אהבתם אהבה נצחית“ – מובן, שאפילו במצב כזה שהמעשה בפועל הוא שלא כדבעי, ועד ש„ע"פ הטעם והדעת הי' צריך לפסוק האהבה, או לגרום איזה שנאה“ (כבחתא המרגלים), נשארת האהבה בין כורתי הברית באותו התוקף כמו בשעת הברית, „לפי שבאו בברית והתקשרות כאלו נעשו לבשר אחד, וככל המשל הוזה עשה לנו ה"א כו"⁷³.

יא. ההוראה מכל הנ"ל היא שיש להביט על כל אחד מישראל, באיזה

יוד. ע"פ הנ"ל, בנוגע לעונשי התורה בכלל ובנוגע לפירוש ענין „וישחטם“, מובן שלא רק דור המדבר בכלל יש להם חלק לעוה"ב, אלא גם המרגלים עצמם, שקבלו את עונשם מיד „וימותו האנשים מוצאי דיבת הארץ רעה במגפה לפני ה'“⁶¹, יש להם חלק לעוה"ב.

ולמרות שבמשנה בבבלי⁶² כתוב ש„מרגלים אין להם חלק לעוה"ב שנאמר וימותו גו' וימותו בעוה"ו במגפה לעולם הבא“ – אמנם⁶³ מהזהר⁶⁴ משמע, שגם להם יש חלק לעוה"ב⁶⁵.

ועפ"ז י"ל שגם בבבלי, אין זו סתם משנה לכו"ע, אלא שמה שר"א אומר „עליהם הוא אומר“ אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח“, מתייחס לא רק על („לפניו“) דור המדבר, אלא גם על (לפני פניו –) מרגלים אין להם חלק לעוה"ב⁶⁷.

פ"ח הפ"ב בדעת ר"ע אין להם חלק לעוה"ב, שאין להם צורך בעוה"ב. עיי"ש. ועד"ז במגלה עמוקות עה"ת פרשתנו יד, לה. וראה אוה"ת במדבר ע' טו ואילך. נ"ך ע' שכ ואילך. לקו"ש ח"ה ע' 248-9 (לקמן ע' 120-1).

(61) פרשתנו יד, לו.

(62) סנהדרין קח, א.

(63) ולהעיר דבמשנה שבירושלמי שם ליתא.

ובכמה דפוסים וכת"י משניות ליתא גם בבבלי. ראה שינויי נוסחאות במשניות שם.

(64) ח"ג (רע"מ) רעו, א (אבל ראה זהר שם קנח, א).

(65) ראה נצוצי אורות לזח"ג (רע"מ) שם: משמע דלא כש"ס דידן דהא מתני' מלאה בסנה' קח, א. דמרגלים אין להם חלק לעוה"ב. וליכא מאן דפליג. וראה לקמן בפנים.

(66) תהלים נ, ה.

(67) וראה שינויי נוסחאות במשניות סנהדרין

שם.